

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Jánossy Gábor

Emlékezés Gyóni Gézára

Ujság

Bn.
(Hely)

1942. II. 25.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Gyóni Géza

Idő

1942.

Személy

Emlékezés Gyóni Gézára

— Halála negyedszázados évfordulóján —

Írta JÁNOSSY GÁBOR

„Jövő magyarját minden áz ne huzza;
Rémletés réme ne háljon vele.
Csodára keljen áldott magyar buza:
Aki vetette, az arassa le.”

Gyóni Géza.

Ma, június hónap 25. napjára esik évfordulója az első világháború legnagyobb magyar dalnoka, Gyóni Géza halálának. Elszáll a lélek, elszáll a gondolat, a fájdó emlékezés szárnyain, messze Észak ködös, havas, jeges tájaira, elszáll a krasznajarszki—gorodoki haditemetőkert százezernyi sirja közé s ott egy kettős sírdomb mellett megáll és megpihen, hogy elsírja a magyar bánat legforróbb könnyét és elrebeje a magyar kegyelet, hála és emlékezés legszentebb imádságát.

Ugy történt, hogy 1914 nyarán, a szarajevói rémtett után kitört világháború legeslegelegén egy szabadkai szegény újságíró — kinek lelkébe a költő isteni szikráját helyezte volna el a Teremtő — letette a tollát, megrázta Braun Henrik szabadkai szerkesztő-barátja jobbát és önként jelentkezvén harctéri

szolgálatra, meg sem állott az ellenség ostromolta przemysli vár kapujáig, ott akarta szolgálni a magyar haza és szabadság ügyét, ahol rajongásig szeretett testvéröccse, Mihály főhadnagy ur már hónapokkal előbb künn vala a hős védőse reg soraiban. És ott, a véres ostrom szörnyű megpróbáltatásai között írja az ágyuk mennydörgő moraja, srápnelleső, gránátok robbanásai, rettentő rohamok, véres kézitusák pokoli forogtatásában Braun Henrik szerkesztő-barátjának Szabadkára, hogy „aki Przemysl ostromát végigélte, az régen leszámolt olyan csekélységekkel, amilyen itt minálunk például a halál s hogy nincs az a szabadkai nábob, akinek a vagyonáért most ott tudnék lenni és nem lehetnék

olyan untauglich, hogy haza tudnék menni és az én szerettem szemébe nézni addig, amíg az ő békéjök az idők végéig biztosítva nincs. De éppen — írja tovább Gyóni Géza, a hős magyar dalnok és szegény vidéki

újságíró —, mert forrón érzem, hogy mindenkinek, aki csak lélegzik, most kell kifejtene a legjobbat és legnagyobbat, amit csak tud, éppen azért vágyódom oda, hogy ott lehessenek mindenütt, ahol csüggedést kell elverni és ahol szíveket kell megmozgatni, félrevernival a harangokat és lemetélni az elhújasodott szíveket zsirját, hogy a megrendült polgár ráeszméljen, hogy mi történik és a szívet a tenyérébe fogva vigye az utcára, ahol csak sebesültet és elhagyott gyermeket lát és jajgatva és ujongva adja oda mindenét azoknak drága véreért, akik érette véreznék. Barátom, a szavak sapadtak annak a kifejezésére, amit érzek.” És amikor az Itélet harmadik hónapjában összehozza őt az Ur a bálványozott testvérrel, Mihály főhadnagy ural testvéri ölelésre, álmodó álmodik a tábor szellős sátrában s fölkeresi lelke az álom szárnyain hazaszállva, fölkeresi a gyóni temetőt, a temetőkertben az édesapja sírhalmát s fölzen-

dül lantján a szent zsoltár: „Sze-gény öreg pap lent a sírban, az én apám, tudom, hogy nem aludt, míg messze Észak gyilkos éjszakáin fiai fölött égtek a fa-luk.”

És zeng a lant tovább:

„Szent öregur, néhai pásztor sírja tövében pihenő lelek, be-szélek néki népe tavaszáról s megáldnak áldott apai kezek.” És a sátorban álmodó költő lantja zengi tovább a szent ma-gyar ügy végső diadalát: „Har-cos dicsőség koszoruját szegény öreg pap sírjára teszem, az Ur

velünk volt, apám, visszajöt-tünk, szabad földben nyugodj már csöndesen.”

Nem úgy történt, másképp ren-delte a Sors, a Végzet, a fá-tum, mert: „Sasok vára körül muszka toportyánok addig ólál-kodtak, barmai elfogytak, kar-mai elkaptak végvári sasoknak, kutak kiapadtak, férgel dagad-tak mótelyes oduknak. Ó iszo-nyu napok: végvári szép sasok dőghuson pusztultak. S mely göggel nevette muszkák lihe-gését, Sasok büszke várát be-vette az Éhség”...

És nem teljesedett bé a hősi harcok, véres csaták tüzeiben küzdő költő végső vágya, hogy életét, vérét ajánlván fel a Te-

remtőnek, hazai földben álmod-hassa majd örök álmát, mint-egy testamentumképpen fordul az élet és halál Urához, mond-ván: „Életemet, e drága pohárt, zengőt, csordultig vérrel a ke-zedbe adom: öntözd vele a bol-dogabb jövődöt, jövő virága nyiljék gazdagon. Fogadd el tőlem Világ Magvetője s ha kezdődik a boldog aratás, en-gedd Uram, hogy nyilhasson belőle hazai rónán egy áldott kalász”.

Nem adatott meg néki a bol-dog hazatérés, a diadalmas vég öröme, nem nyilik a hős poéta-szív porából hazai rónán egy áldott kalász, ott pihen a dal-nok és a hős messze-messze északon, közös sírban a drága testvérrel a krasznajarszki-gorodoki haditemetőben, ott ál-modik népe tavaszáról, arról, hogy „jövő magyarját minden áz ne huzza, rémlátás réme ne háljon vele, csodára keljen ál-dott magyar buza, aki vetette, az arassa le”.

Az a krasznajarszki-gorodoki kettős sírhalom — amely felé száll az emlékezés szárnyain e negyedszázados évfordulón a magyar bánat és kegyelet, néma memento gyanánt jelenik meg lelki szemeink előtt s arra int,

arra tanít a maga beszédes né-
maságában és zordon fenségé-
ben, hogy — mint Gyóni Géza
hirdette és cselekedte, most, eb-
ben a második világégésben,
amikor a lét és nemlét kérdése
forog kockán, „mindenkinek,
aki csak lélegzik, most kell ki-
fejtenie — idehaza éppen úgy,
mint kint a harctereken küzdő
hős fiainak példája mutatja —
a legnagyobbat és a legjobbat,
amit csak tud“ — áldozatos tü-
relemmel és testvéri összefogás-
sal, egymás terheit hordozván.
S másodsorban arra is figyel-
meztet bennünket ez a gyászos
évforduló, hogy őrizzük, ápoljuk
a magyar szivekben Gyóni Géz
a hős dalnok emlékét, hiszen
megérdemli az, hogy a „haza
örökre szívébe zárja őt, ki a ha-
zát szívében hordozá.“